

Book Review: “Left Neglected”

Nattanun Chanchaochai¹

Abstract

“Left Neglected” by Lisa Genova is a novel about a life of a woman who had a traumatic brain injury from a car accident. After the brain injury, she had Left Neglect, the ability to be aware of the information from her left side. The author narrated the story about her having Left Neglect in a very good manner. In addition, the novel is thought-provoking in many aspects including human-machine, attitude towards life, important things in life, and consciousness and carelessness. It was also well written with good plot, characters, perspective choosing, outstanding language use (tones, metaphors, and natural conversation). Every aspect of the novel contributes to its overall impressiveness.

Keywords: left neglect, brain injury, attitude, life, consciousness

¹ A graduate of Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
A current student in European Master's in Clinical Linguistics (EMCL) Program,
e-mail: chanchaochai@gmail.com

ทิ้งร้าง ไม่ว่างเปล่า¹

ณัฐนันท์ จันทร์เจ้าฉาย²

บทคัดย่อ

หนังสือเรื่อง “Left Neglected” โดยลิซ่า เจโนว่า เป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งประสบอุบัติเหตุ ได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะฝั่งขวาอย่างรุนแรง จนมีอาการละเลยข้อมูลทางด้านซ้ายของร่างกายตนเอง (Left Neglect) ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ของอาการนี้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดแทรกข้อคิดที่ดีหลายประการเกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต ได้แก่ ประเด็นเรื่อง มนุษย์-เครื่องจักร เจตคติต่อชีวิต สิ่งที่สำคัญในชีวิต และสติและความไม่ประมาท นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังเป็นหนังสือที่แต่งดี ตั้งแต่การวางโครงเรื่อง การสร้างตัวละคร การเลือกมุมมองการเล่าเรื่อง อีกทั้งมีภาษาที่โดดเด่น ทั้งด้านการเลือกใช้ลีลาภาษา ความเปรียบเทียบ และบทสนทนาที่เป็นธรรมชาติ ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่น่าประทับใจมากเล่มหนึ่ง

คำสำคัญ: อาการละเลย สมองบาดเจ็บ เจตคติ ชีวิต สติ

ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

¹ บทความวิจารณ์หนังสือ

² อักษรศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นักศึกษาลัทธิสุตร European Master's in Clinical Linguistics (EMCL) e-mail: chanchaochai@gmail.com

บทนำ

"A split-second decision. A life changed forever." การตัดสินใจเพียงเสี้ยววินาที ทั้งชีวิตเปลี่ยนไปตลอดกาล

การบาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรงในบางครั้ง อาจถึงภาวะหรืออาการไว้แก่ผู้ได้รับบาดเจ็บใน ลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามแต่ละกรณี เช่น การสูญเสียการสื่อความ การเปลี่ยนแปลง ด้านบุคลิกภาพ เป็นต้น อาการที่น่าสนใจอาการหนึ่ง ซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้คืออาการ "ละเลย" (Neglect) ข้อมูลต่างๆ ที่ส่งไปยังสมอง แม้ประสาทสัมผัสจะ ทำงานได้โดยปกติก็ตาม กล่าวคือ แม้ว่าทั้งดวงตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัสยังคงทำงานได้เช่นเดิม แต่ผู้ที่มีอาการนี้จะไม่สามารถรับรู้ข้อมูลจาก ประสาทสัมผัสเหล่านั้นได้ อีกทั้งยังไม่ตระหนักรู้ว่า เกิดความผิดปกติขึ้นกับตนเองแต่อย่างใด

ลีซ่า เจโนวา เป็นนักประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscientist) และนักเขียนนวนิยายชายดีอิง วิทยาศาสตร์ด้านสมองหลายเล่ม นวนิยายชายดี เล่มหนึ่งที่เธอเขียนขึ้นคือเรื่อง "Left Neglected" ชื่อของหนังสือเล่มนี้เป็นการเล่นคำระหว่างชื่อ อาการทางสมองที่เรียกว่า "Left Neglect" หมายถึงอาการที่ผู้ป่วยละเลยข้อมูลทางด้านซ้าย ของร่างกายตนเอง เนื่องจากเกิดการบาดเจ็บที่ สมองฝั่งขวา และเล่นกับอีกความหมายหนึ่งตาม โครงสร้างกรรมวาจก (Passive voice) "Left Neglected" ซึ่งหมายถึง ถูกทอดทิ้งหรือละเลยไป ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมายว่า อาการทาง สมองที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกของเรื่องนั้นทำให้เธอ ได้พบเห็นว่าแท้จริงแล้ว สิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิต ของเธอจริงๆ คืออะไร และนั่นคือสิ่งที่เธอเคย

ทอดทิ้ง หรือ ละเลย มานาน ทั้งที่อันที่จริงทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่ตรงนั้นเสมอ ไม่ได้ว่างเปล่าหรือไม่มีอยู่ ดังที่เธอเคยเข้าใจ

ตัวละครเอกของเรื่องคือ ซาร่า นิกเกอร์สัน เป็นผู้หญิงที่เรียกได้ว่ามีชีวิตที่สมบูรณ์แบบคนหนึ่ง เธอมีครอบครัวที่อบอุ่น มีสามีที่ดีและลูกๆ ที่น่ารัก ถึงสามคน ฐานะดี จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ฮาร์เวิร์ด มีหน้าที่การงานเป็นถึงรองประธานฝ่าย ทรัพยากรบุคคลของบริษัทเบิร์กสกีคอนซัลติง ในเมืองบอสตัน ทุ่มเท่กับหน้าที่การงานอย่างเต็มที่ ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนไปเพียงเสี้ยววินาที เพียงเธอ หยิบมือถือขึ้นมาหาเบอร์ของ "Harvard Business School" ขณะขับรถ เมื่อเธอเงยหน้าขึ้นมาอีกครั้ง เธอก็ต้องรีบเหยียบเบรกจนรถเสียหลัก ตีลังกา หลายตลบ จนศีรษะฝั่งขวาของเธอได้รับบาดเจ็บสาหัส

ซาร่าหมดสติไปถึงแปดวัน เมื่อเธอฟื้น ขึ้นมา เธอรู้สึกที่ตนเองเป็นปกติดี ไม่มีอะไร เปลี่ยนแปลงไปเลย แต่แท้จริงแล้ว เธอไม่รับรู้ ข้อมูลจากฝั่งซ้ายของร่างกายเธอเลย เธอทาน อาหารเพียงแค่ว่าจาน ไม่ทานของหวาน เพราะไม่ สังเกตเห็นสิ่งที่อยู่ด้านซ้ายของถาด แต่ในการรับรู้ ของเธอ ทุกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบ ไม่มีอะไร หายไป ขณะที่คนรอบข้าง เช่น บ๊อบ สามีของเธอ สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงทุกอย่าง และถาม คำถามกับแพทย์หลายๆ คำถามที่ตัวซาร่าเอง คิดว่าเป็นคำถามที่ไร้สาระเสียเหลือเกิน

"Is she blind?" เธอตาบอดหรือเปล่าครับ

"Is she paralyzed?" เธอเป็นอัมพาตหรือเปล่าครับ

เมื่อแพทย์เริ่มอธิบายอาการของเธอ
ให้บ็อบฟังว่าซาราว่าไม่ตระหนักว่าตัวเองไม่ตระหนัก
ถึงสิ่งใดๆ ในฝั่งซ้ายเลย บ็อบจึงถามซาราว่าใหม่อีก
คำถามหนึ่งว่า

“Do you know you have a left hand?”

คุณรู้ตัวไหมว่าคุณมีมือซ้าย

“Of course I know I have a left hand.”

ก็แน่สิ ฉันรู้ว่าฉันมีมือซ้าย

แน่นอนว่าตัวซาราว่าเองก็ยังคงรู้สึก
คำถามของบ็อบตลกเสียเหลือเกิน จนกระทั่ง
เมื่อเธอเริ่มพยายามคิดตามและหามือซ้ายของเธอ

*“Bob, I know I have a left hand, but I
have no idea where it is.”*

บ็อบ... ฉันรู้ว่าฉันมีมือซ้ายนะ แต่ฉันไม่รู้
เลยว่ามันอยู่ไหน

แพทย์ในเรื่องได้พยายามอธิบายสาเหตุที่
ซาราว่าไม่ตระหนักถึงความผิดปกติของตัวเอง
ว่าเป็นเพราะสมองนั้นเหมือนกับ “เติมคำใน
ช่องว่าง” ให้กับสิ่งที่หายไปทั้งหมด เช่นเมื่อศีรษะ
ด้านขวาของเธอถูกโกนผมทิ้งไปเพราะได้รับ
บาดเจ็บ เธอก็เข้าใจว่าศีรษะฝั่งซ้ายของเธอตอนนี้
ก็ไม่มีผมอยู่เช่นกัน ทั้งที่จริงๆ แล้วไม่ใช่อย่างนั้น
ศีรษะของเธอเพียงฝั่งเดียวเท่านั้นที่ได้รับบาดเจ็บ
และต้องโกนผมออก แต่สมองใช้ข้อมูลที่สังเกตได้
จากฝั่งขวาของร่างกายมาเติมเต็มให้รู้สึกว่ามีผม
ก็เป็นเช่นเดียวกัน

ผู้อ่านหลายคนอาจรู้สึกที่แค่เพียงเธอหัน
ไปทางซ้าย แล้วใช้ตาขวามองแทน ปัญหาทุกอย่าง
ก็จะคลี่คลายไปได้แล้ว แต่ปัญหามันไม่ได้ง่าย
เพียงเท่านั้น เมื่อเธอไม่ทราบว่าจะหันซ้ายคือทาง
ไหนและจะหันไปอย่างไร คำอธิบายของซาราว่าที่
ทำให้เข้าใจอาการของเธอได้ดีขึ้นคือเมื่อเธอบอก

ให้บ็อบบรรยายว่าทั้งห้องมีอะไรบ้าง บ็อบก็
บรรยายจนครบถ้วน จากนั้นเธอจึงถามว่า

*“Okay, now what if I told you that
everything you see is only half of everything
that’s really here? What if I told you to turn
your head and look at the other half? Where
would you look?”*

โอเค สมมติถ้าตอนนี้ฉันบอกคุณว่าทุกสิ่ง
ทุกอย่างที่คุณเห็นตอนนี้จริงๆ เป็นแค่เพียงครึ่ง
เดียวของทั้งหมดล่ะ ถ้าสมมติฉันบอกให้คุณหันไป
มองอีกครึ่งหนึ่งที่เหลือล่ะ คุณจะมองไปที่ไหน

บ็อบก็ตอบว่าไม่รู้ เธอจึงบอกว่า นั่นคือสิ่ง
เดียวกับที่เธอเผชิญ ในเมื่อสิ่งที่เธอรับรู้คือสิ่งที่เธอ
คิดว่าเป็นทั้งหมดแล้ว เธอจึงไม่รู้จริงๆ ว่าจะต้อง
มองไปที่ไหนเพื่อหาอะไรอีก

อาการละเอียดของข้อมูลทางฝั่งซ้ายของซาราว่า
ทำให้เธอได้ตระหนักว่าอะไรอีกหลากหลายประการ
ที่เธอเคยทอดทิ้งและละเลยมาก่อนในชีวิตก่อน
หน้าอุบัติเหตุ ชีวิตของซาราว่าทำให้เราได้ข้อคิดหลาย
ประการเกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต บทความนี้จะ
กล่าวถึงประเด็นสี่ประเด็นหลักๆ ซึ่งผู้เขียนได้
เรียงร้อยไว้อย่างงดงามในหนังสือเล่มนี้ ได้แก่ หนึ่ง
มนุษย์-เครื่องจักร สอง เจตคติต่อชีวิต สาม สิ่ง
สำคัญในชีวิต และสุดท้ายคือ สติ และความ
ไม่ประมาท

มนุษย์-เครื่องจักร

ประเด็นปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์
ระหว่างร่างกายกับจิตใจเป็นสิ่งที่ถกเถียงกันมา
นานและถกเถียงกันได้หลายแง่มุมโดยเฉพาะใน
ด้านปรัชญา นวนิยายที่อิงวิทยาศาสตร์ด้านสมอง
หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงต่อคน

คนหนึ่งหลังประสบอุบัติเหตุหรือโรคทางสมองต่างๆ หลายครั้งก็ทำให้ผู้อ่านรู้สึกตัวเราเองนั้น ในบางครั้งก็ดูเหมือนเป็นเพียงเครื่องจักร ความเป็นตัวของตัวเองในหลายครั้งต้องสูญเสียไปพร้อมกับร่างกาย เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงที่สมองก็มักจะมีผลต่อจิตใจ เปลี่ยนตัวตนของผู้นั้นให้ต่างไปจากเดิม จนทำให้ตั้งคำถามว่าระหว่างกายกับจิตนั้น แท้จริงแล้วมีเส้นแบ่งหรือไม่

นวนิยายเรื่องนี้ แม้ไม่ได้เสนอถึงประเด็นนี้โดยตรงหรือพยายามตอบคำถามดังกล่าว แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า สมองย่อมเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดว่าคนคนหนึ่งจะเป็นอย่างไร แต่อีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นกันก็คือ ประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ หรือเรื่องราวต่างๆ ที่คนแต่ละคนมีร่วมกัน อุบัติเหตุหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อคนคนหนึ่ง หลายครั้งก็ทำให้คนรอบข้างไม่รู้สึกต่อคนคนนั้นเช่นเดิม แต่หลายครั้งทุกคนก็ยังคงอยู่เคียงข้าง อยู่ตรงนั้นเสมอ ไม่ไปไหน เพราะสิ่งต่างๆ ที่เคยมีร่วมกันมันมากมายเกินกว่าที่จะตัดสินได้ด้วยความสามารถที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน

อย่างไรก็ตาม หากมองอีกมุมหนึ่ง คือมองในมุมมองของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือเกิดความเปลี่ยนแปลงใดๆ ต่อตนเอง หลายครั้งเขาก็ไม่สามารถเลือกได้อีกต่อไปว่าจะปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ไม่ว่าจะเคยมีประสบการณ์ใดๆ ร่วมกับใครมาก่อนอย่างไร หลายครั้งก็ดูเหมือนมนุษย์จะขึ้นอยู่กับร่างกายส่วนสำคัญส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งเท่านั้น

ท้ายที่สุดแล้ว คำถามที่ว่าเรามีจิตใจจริงๆ หรือไม่ หรือตัวเรานั้นก็เป็นเพียงแค่ร่างกายภาพเท่านั้น อาจเป็นคำถามที่หาคำตอบได้ลำบาก ผู้เขียนจึงไม่ได้ตั้งใจที่จะลงลึกในประเด็นนี้

มากนัก หากแต่ผู้เขียนต้องการเสนอว่า ไม่ว่าจะจุดกำเนิดหรือจุดจบของมันจะเป็นอย่างไร กระบวนการที่อยู่ระหว่างนั้น ชีวิต การใช้ชีวิต และคุณค่าในชีวิตของคนเราก็ย่อมเป็นสิ่งที่สำคัญอยู่เสมอ เพราะหากว่ามนุษย์คือเครื่องจักรจริงๆ อย่างน้อยมนุษย์ก็เป็นเครื่องจักรที่รู้จักรัก และที่สำคัญคือรู้จักที่จะตระหนักรู้ว่า ตัวเองรู้ หรือไม่รู้อะไร

เจตคติต่อชีวิต

ลักษณะที่เด่นอีกประการหนึ่งของหนังสือเล่มนี้คือการที่ผู้เขียนเลือกที่จะเล่าเรื่องราวต่างๆ ด้วยเจตคติที่เป็นบวกเสมอ กล่าวคือ แม้ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเรื่อง หลายๆ ครั้งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าอย่างมาก แต่นวนิยายเล่มนี้ก็ไม่เหมือนกับนวนิยายอีกหลายเล่มที่เขียนด้วยความเศร้าโศกและทรมาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ซาบซึ้งและคล้อยตามได้ แต่ขณะเดียวกันบางครั้งก็ทำให้ผู้อ่านรู้สึกอึดอัด และหลุดไปกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ต่างจากหนังสือเล่มนี้ นอกจากตัวเนื้อหาเองที่มีความโดดเด่นแล้ว ผู้เขียนยังเลือกใช้ลีลาภาษาการเขียนที่สดใส มีความหวัง ทำให้ผู้อ่านอ่านได้สนุกและเพลิดเพลินไปกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเลือกที่จะใช้มุมมองในการเล่าเรื่องเป็นมุมมองบุรุษที่หนึ่ง กล่าวคือให้เรื่องราวทั้งหมดถูกถ่ายทอดจากมุมมองของตัวชาวนิกเกอร์สัน ผู้ประสบอุบัติเหตุเอง

ผู้เขียนปูเรื่องราวต่างๆ ให้เห็นตั้งแต่ช่วงชีวิตโดยปกติของชาวนิกเกอร์สันก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุขึ้นค่อยๆ ให้อ่านได้เห็นความเป็นไปในชีวิต เห็นเหตุและผล เห็นเงื่อนไขของการกระทำของเธอทุกอย่าง จนแม้เมื่อประสบอุบัติเหตุแล้ว ตัวชาวนิกเกอร์สันเองก็ยังมีกำลังใจ มีเจตคติต่อชีวิตที่น่าประทับใจ ไม่คร่ำครวญ

มากหรือน้อยจนเกินไป มีอารมณ์ขันสอดแทรกอยู่ตลอดเนื้อเรื่อง เช่นในตอนแพทย์ลองทดสอบอาการของซาราห์โดยลองให้เธอวาดภาพหน้าคนเมื่อเธอวาดเสร็จ แพทย์ก็ถามว่า “แน่ใจแล้วหรือว่า ‘ได้วาดทั้งหน้าแล้ว’ เธอก็ตอบว่า “ใช่” “หรือคุณหมอคิดว่าไม่ใช่” แพทย์ก็ตอบว่า “ไม่ใช่ ปกติคนเรามีกี่ตา” เธอก็ตอบว่า “สอง” แพทย์ก็ถามต่อว่า “แล้วคุณวาดสองตาเธอ” เธอก็ตอบว่า “ก็คิดว่าอย่างนั้น” หลังจากนั้นเมื่อแพทย์ก้มหน้าก้มตาเขียนอาการของเธอบนกระดาษในแง่ลบ เธอจึงเริ่มทำท่าย “หมอลองวาดดูบ้าง” แพทย์ก็วาดรูปหน้ายิ้มง่าย ๆ ภายในสองวินาที เธอก็ถามกลับบ้างว่า “หมอแน่ใจแล้วหรือว่า ‘ได้วาดทั้งหน้าแล้ว’ หมอก็บอกว่า “ใช่” เธอจึงเริ่มล้อเลียนหมอว่า “หน้าคนนี่ไม่ต้องมีหู มีคิ้ว มีผมหรืออย่างไรงัน คุณหมอเองก็คงจะอาการหนักอยู่เหมือนกันนะคะ...” หรือในตอนหนึ่งที่แพทย์ของซาราห์เข้ามาตอนที่เธอกำลังรับประทานอาหารเช้าอยู่ แพทย์ก็ให้เธอลองพยายามมองหาช็อกโกแลตที่สามีเธอซื้อมาฝากวางอยู่บนถาดฝั่งซ้าย ซาราห์มองไม่เห็นและหันไปไม่ได้ เธอก็เลยจัดการด้วยการหมุนถาดมาอีกด้านหนึ่งและได้กินช็อกโกแลตในที่สุด สิ่งเหล่านี้ทำให้เรื่องราวของเธอดูไม่หดหู่ เพราะเธอมีเจตคติต่อชีวิตและตัวเธอเองที่ต่างไปจากคนธรรมดาที่วันหนึ่งอาจจะต้องตกอยู่ในสภาพเดียวกัน เธอมองหาทางเลือกอื่นๆ เท่าที่เธอจะสามารถทำได้และไม่จมอยู่กับความเศร้าในเรื่องที่เธอไม่สามารถทำได้

ถึงแม้ว่าซาราห์จะทราบดีว่าอาการของตนเองคงไม่มีทางกลับมาเป็นเช่นเด็กร้อยเปอร์เซ็นต์ได้ แต่เธอก็ยังไม่ท้อถอย เพราะมันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว สิ่งสำคัญคือเจตคติของตัวเธอเองที่จะต้องพยายามเชื่อว่าไม่มีอะไรที่เป็นไปไม่ได้

“There’s a poster on the wall above the puzzles table that I’ve become fascinated with. It’s a black-and-white photograph of a fist positioned below the word attitude written in bold red letters. The message and the image don’t seem quite right for each other, but the more I visit the poster and turn it over in my mind, the more the combination inspires me. The fist is power, strength, determination, fight. And attitude. A positive attitude. I will bring a positive attitude to my fight to get my life back. I clench my hand in solidarity with the fist in the picture. I am strong. I’m a fighter. I can do this.”

มีโปสเตอร์แผ่นหนึ่งติดอยู่บนผนังเหนือโต๊ะเกมปริศนาที่ฉันเริ่มสนใจอย่างมาก โปสเตอร์นั้นเป็นรูปกำปั้นสีชาวดำ ด้านล่างมีคำว่า “เจตคติ” เขียนเป็นตัวหนาสีแดง ข้อความกับรูปภาพนั้นดูไม่เข้ากันเท่าใดนัก แต่ยิ่งฉันมองโปสเตอร์นั้นและคิดไปมาหลายตลบเท่าไร ฉันก็ยิ่งรู้สึกได้แรงบันดาลใจจากการผสมผสานของรูปและข้อความนี้ ตัวกำปั้นนั้นหมายถึงอำนาจ พลัง ความมุ่งมั่น การต่อสู้ และเจตคติ เจตคติเชิงบวก ฉันจะต้องนำเจตคติเชิงบวกมาใช้ต่อสู้เพื่อให้ได้ชีวิตของฉันกลับคืนมา ฉันกำมือแน่นสอดรับกับรูปกำปั้นนั้น ฉันเข้มแข็ง ฉันเป็นนักสู้ ฉันทำได้

หากอ่านหนังสือเล่มนี้ไปจนจบ จะได้เห็นว่าเจตคติของเธอมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป แต่หนักแน่นและมั่นคง สิ่งที่เราต้องทราบคือเป้าหมายในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ ที่สำคัญเราต้องไม่ลืมเป้าหมายในระยะสั้นและระยะยาวของชีวิตเราด้วย ดังเช่นซาราห์

ที่ตอบได้อย่างหนักแน่นมากกว่า เป้าหมายของชีวิต
เธอในระยะยาวก็คือ

"To get my life back."

เพื่อให้ได้ชีวิตของฉันกลับคืนมา

สิ่งสำคัญในชีวิต

เป้าหมายที่ชัดเจนประการหนึ่งของ
นวนิยายเล่มนี้คือ การที่ผู้เขียนตั้งใจจะให้ผู้อ่าน
เห็นได้ชัดเจนว่าสิ่งใดคือสิ่งสำคัญในชีวิต กล่าวคือ
เป็นสิ่งที่ซารา ตัวละครเอกเคย "ละเลย" ไป ผู้เขียน
สามารถปูพื้นเรื่องให้เห็นได้อย่างชัดเจน เริ่มต้น
จากชีวิตของซาราในบทแรกๆ ที่เริ่มต้นบทด้วย
ฝันร้ายเสมอ ชีวิตของซารา เต็มไปด้วยความเร่งรีบ
เพราะเธอตำแหน่งใหญ่โต มีหน้าที่การงานที่ต้อง
รับผิดชอบมากมาย บริษัทของเธอก็เป็นบริษัท
ชั้นนำที่มีชื่อเสียงทำให้การทำงานนั้นหนักกว่า
บริษัททั่วไปมาก เธอเป็นคนทุ่มเทกับงาน จนหลายครั้ง
ละเลยที่จะให้เวลากับกิจกรรมในครอบครัวของเธอ
หลังจากเกิดอุบัติเหตุแล้ว ตอนต้นของแต่ละบท
ไม่มีฝันร้ายอีกเลย เสมือนหนึ่งว่า เธอได้กลับมาสู่
โลกของความเป็นจริง ที่เธอเคยทิ้งร้างมานาน

เมื่อกล่าวถึงสิ่งที่เธอเคยให้ความสนใจและ
ใส่ใจอย่างมากในอดีต นั่นก็คือเรื่องงานนั้น ไม่ได้
เป็นเพียงสาเหตุที่ทำให้เธอ "ละเลย" สิ่งที่อยู่กับเธอ
มานานแสนนานไปเท่านั้น แต่ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้
เธอรอดคว่าจนเกิดอาการ Left Neglect หรืออาการ
"ละเลย" ข้อมูลทางฝั่งซ้ายเท่านั้นไปอีกด้วย แต่
เมื่อถึงวันที่เธอล้มป่วยจริงๆ ทางบริษัทก็สามารถ
หาคนมาทำงานแทนเธอได้ในช่วงวิกฤติได้ทั้งหมด
แม้ว่าในตอนท้ายๆ ของเรื่อง ทางบริษัทจะกลับมา
ขอให้เธอลับไปทำงานอีกครั้ง แต่สิ่งที่พวกเขาพูด
กับเธอก็ทำให้เธอสะท้อนใจ

*"Yes. We understand that you might
need some more time before you're fully up
to speed, but it'd be more efficient and
effective to pull you back in, even part-time,
than for us to find, recruit, and train someone
new."*

ใช่ พวกเราเข้าใจว่าคุณอาจต้องการเวลา
เพิ่มก่อนจะสามารถทำงานได้รวดเร็วเต็มที่ แต่การ
ดึงคุณกลับมาทำงาน แม้ว่าจะไม่ได้เต็มเวลา ก็ยังจะ
มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการที่เรา
จะต้องไปมอง ไปสรรหา และฝึกฝนใครคนใหม่
ขึ้นมาสักคน

ซาราฟังแล้วก็เข้าใจได้ทันทีว่าสิ่งเหล่านี้
ย่อมผ่านการประมวลและการวิเคราะห์ต้นทุน-
ผลประโยชน์ (Cost-benefit analysis) ของบริษัท
มาเรียบร้อยแล้ว ตัวเธอเองในสายตาของบริษัทคือ
ความ "คุ้มค่า" ขณะที่ตัวเธอเองเริ่มเฝ้ารออยากจะมี
"คุณค่า" ที่แท้จริง

วันที่เธอล้มคือวันที่เธอได้เห็นว่ แท้จริง
แล้ว สิ่งที่เธอควรให้ความสำคัญมาตลอดก็คือ
กิจกรรมและเวลาที่เธอจะให้สามีและลูกๆ ของเธอ
ได้ สุขภาพกายและใจของเธอเอง และที่สำคัญ
ที่สุดคือคนที่เธอไม่ได้ใกล้ชิดด้วยมาเป็นเวลาหลาย
ปี นั่นก็คือแม่ของเธอเอง

หลังจากที่เธอล้ม เธอสูญเสียความสามารถ
ที่จะดูแลและปกป้องลูกที่เธอรัก เธอสูญเสียแม้แต่
ความสามารถที่จะดูแลตัวเองได้อย่างสมบูรณ์
ไม่สามารถเดินได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่สามารถเล่น
กีฬาที่เธอชอบได้ คำพูดของเธอกับบ็อบ ตอนที่เขา
พยายามให้กำลังใจว่าเธอจะสามารถกลับมาเป็น
ปกติได้ สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า สิ่งต่างๆ ที่เธอเคย

มองว่ายากหรือสำคัญ มันเทียบไม่ได้เลยกับสิ่งที่เธอกำลังเผชิญอยู่ในตอนนี้

"Yeah, but I don't know how to do this. This isn't like getting all A's or getting the job I want or meeting a deadline. This isn't 'do these ten things and your brain will be back to normal.'"

อืม... แต่ฉันไม่รู้ว่าจะทำอย่างนั้นได้ยังไง มันไม่เหมือนการทำเกรดให้ได้เอลวัน หรือการไต่งานที่ฉันต้องการ หรือการทำงานให้เสร็จตรงตามเวลา มันไม่ใช่่ง่ายๆ อย่างแค่พูดว่า "ทำสิบอย่างนี้สิแล้วสมองคุณจะกลับไปเป็นปกติ"

ก่อนหน้าอุบัติเหตุ ซาร่าไม่เคยอยากพบแม่ของตัวเอง ไม่เคยคิดว่าแม่จะสนใจชีวิตของเธอเลย หากแต่ทันทีที่สามีมเธอบังคับให้แม่ของเธอทราบ แม่ของเธอก็รีบเดินทางมาเฝ้าอยู่ไม่ขาดหาสิ่งที่เธอต้องการมาให้เสมอ ผู้เขียนสามารถอธิบายและดำเนินเรื่องได้อย่างน่าติดตาม เริ่มจากช่วงเวลาที่แม่มาเฝ้าซาร่าใหม่ๆ เธอมีอคติกับแม่ของเธออยู่เป็นระยะๆ เหตุการณ์นี้ ไม่เพียงแต่ทำให้ซาร่าได้มองแม่ของเธอใหม่อีกครั้ง แต่ยังทำให้แม่ของเธอได้หันมามองว่า ลูกของเธอเป็นเด็กอีกครั้งหนึ่ง

ความรักของแม่ที่แสดงอยู่ในเรื่องนี้ชัดเจนและน่าประทับใจอย่างมาก สิ่งที่ซาร่ารู้สึกกับลูกทั้งสามคนของเธอก็เหมือนเป็นเงาสะท้อนความรู้สึกที่แม่ของเธอมีต่อตัวเธอเอง ผู้เขียนสามารถหยิบยกเอาเหตุการณ์ทั้งหมดมาซ้อนทับกัน เพื่อขับเน้นให้เห็นความรักของแม่ได้อย่างดี ซาร่าเข้าใจแม่ของเธอผ่านความรักที่เธอมีให้ต่อลูกของเธอเอง เช่นเดียวกับแม่ของเธอที่ได้เฝ้ามองความรักของซาร่าที่มีต่อลูก ความพยายามของเธอ

ที่จะปกป้องลูก แม้ตัวเองจะแทบไม่เหลือความสามารถนั้นอยู่ก็ตาม ทุกๆ ฉากที่เกี่ยวข้องกับซาร่าและแม่จึงเป็นฉากที่น่าประทับใจ น่าสะเทือนใจ และทำให้ผู้อ่านย้อนกลับไปมองหาสิ่งสำคัญของชีวิตตนเองเช่นกัน

"Sometimes, we literally need a shock to the system to remember what matters the most in life"

"บางครั้ง ระบบของเราก็ต้องรวนจริงๆ สักครั้ง จึงจะจำได้ว่าอะไรคือสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต"

Jodi Picoult (2011)

สติและความไม่ประมาท

ความเสียหายและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้ แม้ว่าจะดูเหมือนผลลัพธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครไม่ใช่สิ่งที่แยจรับไม่ไหว แต่ก็ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการให้เกิด เพราะคำว่า "อุบัติเหตุ" ไม่เคยการันตีได้ว่าผลนั้นจะเป็นอย่างไรในกรณีของตัวซาร่าเอง เธออาจจะยังมีความโศกติดอยู่บ้างที่ยังสามารถเป็นตัวของเธอเองได้อยู่ แม้จะต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบากขึ้นก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ยังย้ำอยู่เสมอ เช่น ตอนที่บ๊อบกำลังจะหยิบโทรศัพท์มาใช้ขณะขับรถ ก็ถูกซาร่าเตือนและบอกว่า คุณอาจจะไม่ได้แค่ทำลายชีวิตของตัวเอง แต่คุณยังมีโอกาสที่จะทำลายชีวิตของคนอื่นๆ ได้อีกจำนวนมาก

แม้ว่านวนิยายเรื่องนี้จะป็นนวนิยายฝรั่ง แต่ก็ย่อมมีจุดร่วมกับแนวคิดต่างๆ ที่เราคุ่นเคยกันดีเป็นจำนวนมาก จะสังเกตได้ว่า สิ่งที่ซาร่าเผชิญทั้งหมดเกิดจากสิ่งที่เราคุ่นหูกันเป็นอย่างดีคือคำว่า "ประมาท" เรื่องราวของเธอช่วยขับเน้นให้เห็นชัดเจนว่าเหตุใด "ความไม่ประมาท" นั้นจึงเป็นสิ่งที่

จำเป็น หลังจากที่ได้อ่านเรื่องราวทั้งหมดแล้ว จะสามารถตีความได้ว่า “ความไม่ประมาท” ที่ผู้เขียนต้องการสื่อความถึงนั้นมียูอยู่ในแง่มุมหลักสองแง่มุมด้วยกัน แง่มุมแรกคือ ความไม่ประมาทในการกระทำของตัวเองในทุกๆ ย่างก้าว ทุกๆ อิริยาบถ และในอีกแง่มุมหนึ่งคือ ความไม่ประมาทว่าผู้อื่นที่อยู่รายล้อมตัวเราวันหนึ่งเขาจะจากไป หรือประสบอะไรที่ไม่คาดคิดได้ เพราะฉะนั้น เราจึงควรเห็นคุณค่าของเวลาที่ได้ใช้ในแต่ละวินาทีกับคนทุกคนที่มีความสำคัญต่อจิตใจเรา อีกทั้งยังควรพยายามใช้ชีวิตด้วยตัวของตนเองให้ได้ เป็นที่พึ่งให้แก่ตนเองให้ได้อย่างมั่นคงเสียก่อน เมื่อวันหนึ่งที่คนที่เราผูกพันไม่อยู่หรือไม่เป็นเช่นเดิมอีกแล้ว เราจะได้สามารถเป็นที่พึ่งพิงให้กับตัวเราเองและคนคนนั้นได้อีกด้วย

เรื่องราวของซาร่าสะท้อนให้เห็นความเปราะบางของชีวิตมนุษย์ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีความแน่นอนอยู่เลย ไม่มีอะไรที่เราจะสามารถจับและยึดถือไว้ได้จริงๆ แนวคิดเรื่อง “ความไม่ประมาท” นั้นสัมพันธ์กับแนวคิดอีกหลายประการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในเรื่องของ “สติ” หรือความตระหนักรู้ถึงสิ่งที่เป็นและสิ่งที่ทำอยู่ในทุกขณะ เหตุการณ์ของซาร่าเป็นอุทาหรณ์ให้เห็นการใช้สติในสามภรณ์ด้วยกัน ภรณ์แรกคือการใช้สติทุกเวลาเพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดสิ่งร้ายๆ ใดๆ ก็ตามในชีวิต ภรณ์ที่สองคือเมื่อเกิดสิ่งเลวร้ายนั้นขึ้นแล้วเราก็ต้องรวบรวมและตั้งสติของตนเองให้มั่น สิ่งที่ซาร่าประสบนั้นถือว่ามีอาการอย่างมาก เนื่องจากสมองของเธอไม่รับรู้ข้อมูลในส่วนนี้ แต่เธอกลับไม่รู้ตัวเลยว่าเธอไม่รับรู้ สิ่งที่ต้องทำเสมอเพื่อที่จะฟื้นฟูสภาพร่างกาย แท้จริงแล้วก็คือ

การฝึกสติ ฝึกสติให้ตัวเองตระหนักรู้ว่าเธอไม่ตระหนักรู้ เธอจึงต้องระมัดระวังกับสิ่งต่างๆ ที่เธอทำเป็นพิเศษ ด้วยภรณ์นี้เองที่ทำมาสู่ภรณ์ที่สามที่หนังสือเล่มนี้สามารถทำให้รู้สึกได้คือ เราควรเห็นคุณค่าของสติที่เราได้อยู่ ในเมื่อปัจจุบันเรายังสามารถตระหนักรู้ทุกอย่างได้ แต่หลายคนกลับไม่เคยมองเห็นคุณค่าของสติตนเองมี ไม่เห็นคุณค่าว่าเราสามารถมีสติรู้ว่าเรามีสติได้ ต่างจากคนบางคนที่ไม่สามารถมีสติรู้ได้เลย

สำหรับซาร่าแล้ว จุดเปลี่ยนของชีวิตเธอคือครั้งที่เธอขาดสติ และอีกครั้ง คือเมื่อเธอกลับมา มีสติ

As she wills herself to heal, Sarah must learn that a happiness greater than all the success in the world is close within reach, if only she slows down long enough to notice.

ขณะที่เธอต้องการให้ตัวเองหายดี ซาร่าต้องเรียนรู้ว่า ความสุขที่ยิ่งใหญ่กว่าความสำเร็จในโลกทั้งปวงอยู่ใกล้เพียงเอื้อมมือ ถ้าเพียงแต่เธอลดความเร็วลงได้มากพอที่จะสังเกตเห็นมัน

สรุป

หนังสือเรื่อง “Left Neglected” โดยลิซ่า เจโนว่า เป็นหนังสือที่ให้ข้อคิดที่ดีหลายประการเกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต ตั้งคำถามให้เราได้เห็นประเด็นต่างๆ ตั้งแต่เรื่องความเป็นมนุษย์-เครื่องจักร เจตคติต่อชีวิต สิ่งที่สำคัญในชีวิต และการสอนให้มีสติและปราศจากความไม่ประมาท นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังเป็นหนังสือที่แต่งดีมีภาษาที่โดดเด่น การเลือกใช้ลีลาภาษา มุมมองความเปรียบเทียบ บทสนทนาที่เป็นธรรมชาติ การ

วางโครงเรื่อง ตัวละคร อีกทั้งการหยิบยกเรื่อง
อาการทางสมองที่น่าสนใจมาดึงดูดผู้อ่าน

นอกจากสิ่งที่บทความชิ้นนี้ได้หยิบยกขึ้น
มาแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีก
หลากหลาย มีรายละเอียดที่ชวนให้ติดตามอีกมาก
เนื้อเรื่องของเล่มนี้ปิดฉากลงด้วยความฝัน
แต่ความฝันคราวนี้ต่างจากฝันร้ายที่เธอเคยมี
ก่อนที่จะประสบอุบัติเหตุ เพราะความฝันสุดท้าย
นั้นได้เปลี่ยนกลายเป็นฝันดีที่สดใสและงดงาม
หากแต่สิ่งที่ดีกว่าในกรณีของซาร่าก็คือ

... อย่าให้ชีวิตของคุณต้องตกอยู่ในฝัน
ร้ายก่อนที่จะกลายเป็นดี ...

รายการอ้างอิง

Genova, L. (2011). *Left Neglected*. London,
UK: Simon & Schuster.

Picoult, J. (2011). Quote between the lines. in
Lisa Genova, *Left Neglected*. London,
UK: Simon & Schuster.

ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)